

HARRIET
BEECHER STOWE

TOM AMCA'NIN
KULÜBESİ

Çeviri: TÖLİN NUTKU

HARRIET BEECHER STOWE

TOM AMCA'NIN
KULÜBESİ

Can Klasik

Tom Amca'nın Kulübesi, Harriet Beecher Stowe

İngilizce aslından çeviren: Tülin Nutku

Uncle Tom's Cabin

© 2004, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2004

8. basım: Şubat 2020, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4061-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750740619

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HARRIET BEECHER STOWE

TOM AMCA'NIN
KULÜBESİ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Tülin Nutku

HARRIET BEECHER STOWE, 1811'de ABD'nin Connecticut eyaletinde doğdu. Dindar bir aileye sahip olan Stowe'un çocukluğu Hıristiyan kardeşlik ve yardımseverlik öğretilerini konu alan hikâyeler dinleyerek geçti. Babası Lane ilahiyat fakültesinin başına geçtikten sonra taşındıkları Cincinnati'de kölelikle ve köleliğin kaldırılmasını destekleyen hareketle tanıştı. Burada, ırkçı ayaklanmalara şahit oldu, firar eden kölelerin hikâyelerini dinledi ve Güney'den Kuzey'e kaçmak isteyen kölelere yardım etti. 1836'da evlenerek Bowdoin Üniversitesi'nde profesör olan kocasıyla birlikte Maine'e taşındı. Köleliği resmen tanıyan bir kanunun kabul edilmesinin ardından *Tom Amca'nın Kulübesi*'ni yazdı. Bu kitaptan sonra, neredeyse her yıl bir roman yazan Stowe, yine de maddi sıkıntıdan kurtulamadı. Küçük yaşlarda aldığı dinî eğitimin etkisiyle kadınların oy kullanma hakkı ve kölelilik gibi tartışılabilir ahlaki konularda sesini yükseltmekten hiçbir zaman geri kalmadı. Diğer eserleri *Dred* (1856), *The Minister's Wooing* (1859), *Old Town Folks* (1869), ve *The Atlantic Monthly* dergisinde yayınlanan *The True Story of Lady Byron's Life*'dir (1869). Harriet Beecher Stowe 1896'da Hartford, Connecticut'ta öldü.

TÜLİN NUTKU, TED Koleji'ni bitirdikten sonra DTCF Arkeoloji ve Pedagoji bölümlerinden mezun oldu. Fakülte eğitimi sırasında Tiyatro Kürsüsü'ne devam etti. Tiyatro ve müziğe duyduğu tutku onu Timur Selçuk'tan ders almaya yöneltti. Uzun bir süre profesyonel müzisyen olarak çalıştı. 1980'den bu yana çeviri yapıyor.

1

Böylece okur, insanlığın bir bireyine takdim ediliyor

Soğuk bir şubat akşamüstü geç saatlerde Kentucky'nin P. kasabasında iki beyefendi önlerinde birer kadeh şarapla iyi döşenmiş bir yemek salonunda oturuyorlardı. Görünürde hizmetçi yoktu ve iki bey iskemleleri birbirine iyice yaklaştırmış, hararetle tartışıyorlardı.

Aslına bakarsanız başlarken uygun bir dil kullanmak amacıyla iki beyefendi deyip geçtik. Ancak dikkatle incelendiğinde biri, doğrusunu söylemek gerekirse pek de beyefendi tanımına uymuyordu. Kaba, bayağı yüz çizgileri ve daha iyi bir yer kapmak için çevresindekileri dirsekleyerek yükselmeye çalışan düşük düzeyli birinin tipik göstergesi olan o kasıntı tavrıyla kısa boylu, tıknaz bir adamdı. Bir sürü çiğ rengin alacasından oluşmuş yelege, neşeyle sallanan sarı benekli mavi atkısı ve genel havasına pek uyan cafcacılı bir boyunbağıyla aşırı derecede süslü püslüydü. İri, kaba elleri yüzüklerle bezeliydi, köstekli saatinin ağır altın zincirine, konuşmanın coşkusuna kendini kaptırdığında, hazla savurup şakırdattığı bir deste rengârenk, aşırı büyüklükte mühür asılıydı. Temel dilbilgisi kurallarına bile boş vererek yaptığı konuşmasını, arada bir burada yineleyecek kadar alçalamayacağımız değişik küfürlerle süslüyordu.

Arkadaşı Mr. Shelby'deyse bir beyefendi havası sezi-

liyordu. Evin düzeni, yaşam tarzına ilişkin hava kolay, varlıklı koşullara işaret ediyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi ikisi hararetli bir konuşmanın ortasındaydılar.

Mr. Shelby, “Bu konuyu böyle düzenlemem gerekiyordu,” dedi.

Beriki bir bardak şarabı gözüyle ışığın arasında tutarak, “Ben böyle ticaret yapamam, tek sözcükle bu olanaksız Mr. Shelby,” dedi.

“Önemli olan şu Haley, Tom çok özel biridir ve o parayı nerede olsa alır, aklı başında, dürüst ve yeteneklidir, çiftliğimi saat gibi tıkr tıkr işletiyor.”

Haley, “Yani tüm zenciler gibi dürüst demek istiyorsun,” diyerek kendine bir bardak konyak koydu.

“Hayır, gerçekten dürüst demek istiyorum. Tom iyi yürekli, aklı başında, duyarlı, dinine bağlı bir adamdır. Dört yıl önce bir dinî toplantıda birden dine bağlandı, bunda içtenlikli olduğuna *gerçekten* inanıyorum. O günden beri de –nem var, nem yok, para, ev, atlar konusunda– ona hep güvendim, istediği gibi girip çıkmasına izin verdim, her seferinde de her konuda güvenilir ve namuslu olduğunu gördüm.”

Haley abartılı bir içtenlikle elini sallayarak, “Bazıları dindar zencilerin olabileceğine inanmıyor Shelby,” dedi. “Ama ben *inanıyorum*. Bu yıl son kura için New Orleans’a götürdüğüm biri vardı, onun dua ettiğini duymak, dinî bir ayinde bulunmak gibi geliyordu insana, hem de sessiz sedasız, yumuşak başlıydı. Bana iyi para getirmişti, zorunlu nedenlerle satmak zorunda kalan birinden almıştım, satarken de altı yüz dolar fiyat koydum. Yani gerçekten içten gelen bir özellik olduğunda dinin bir zencide epey para eden bir şey olduğuna inanıyorum.”

“Eh, Tom’da bu özellik kimsede olmadığı kadar var,” diye öteki söze karıştı. “Biliyor musun, geçen sonbahar onu tek başına benim bir işimi halletmeye Cincinnati’ye

gönderdim, eve beş yüz dolar getirdi. Ben de ona, ‘Tom,’ dedim, ‘sana güveniyorum çünkü sen gerçek bir Hıristi-yansın, üçkâğıtçı olmadığını biliyorum.’ Tom geri döndü elbette, ben de zaten biliyordum döneceğini. Kulağıma bazı kendini bilmezlerin, ‘Tom neden Kanada’ya gitmi-yorsun?’ dedikleri, onun da, ‘Ah, efendim bana güvendi, yapamam!’ diye karşılık verdiği çalındı. Tom’dan ayrıldı-ğım üzüldüğümü söylemeliyim. Onu borcun tümünü kapatmaya saymalısın Haley, zaten vicdanın olsa öyle ya-parsın.”

“Eh, iş herkeste ne kadar vicdan bırakıyorsa benim de o kadar var, yani yemin etsem başım ağrımaz diyecek kadar,” dedi tüccar şaka yollu, sonra da, “eskiden olsaydı sırf bir arkadaşaya yardım olsun diye yapardım bunu ama bu yıl işler çok tatsız,” diye sözünü bitirerek bardağına biraz daha konyak doldurdu. Tedirgin bir suskunluktan sonra, “Pekâlâ nasıl bir alışveriş düşünüyorsun Haley?” diye sordu Mr. Shelby.

“Şey... Tom’la birlikte ‘sepete atacağım’ bir kız ya da oğlan yok mu?”

“Hımm! Doğrusunu söylemek gerekirse gözden çıkarabileceğim biri yok, zaten satmak istememin nedeni elimin bu kadar darda olması. Elim ayağım olan insanlardan ayrılmayı hiç istemiyorum aslında.”

Konuşmanın tam da bu noktasında kapı açıldı, dört-beş yaşlarında melez bir erkek çocuk girdi içeri. Görünüşünde son derece alımlı ve insanı çeken bir şey vardı. Ham ibrişim kadar güzel siyah saçları parlak buklelerle yuvarlak, gamzeli yüzünü çevreliyor, yumuşak ama ateş gibi yanan iri, koyu renk gözleri sık, uzun kirpiklerinin altından çevresini merakla inceliyordu. Güzelliğinin esmerliğini ve etkileyiciliğini iyice ortaya çıkaran dikkatle dikilmiş, üstüne güzelce oturan iç açıcı kırmızı sarı kareli giysisi ve utangaçlıkla karışan o kendine güvenli havası

efendisi tarafından fark edilmeye, aferin almaya yabancı olmadığını gösteriyordu.

Mr. Shelby ıslık çalarak, “Merhaba Jim Crow!” dedi ve bir salkım üzümü kaptığı gibi ona fırlattı.

“Tut bakalım, hadi!”

Çocuk küçük bedeninin tüm gücüyle ödülün peşinden koşarken efendisi gülüyordu.

“Gel buraya Jim Crow,” dedi. Çocuk geldi, efendi, kıvrıkcık başa aferin anlamında hafifçe vurup çenesini okşadı.

“Şimdi Jim, bu beye nasıl dans edip şarkı söylediğini göster.”

Çocuk duru, gür bir sesle zencilerin söylediği o yabansı, çekici bir ilkelliği olan şarkılardan söylemeye başladı, bir yandan da ellerinin, ayaklarının ve bedeninin bir sürü gülünesi hareketiyle müziğe tam bir zamanlamayla eşlik ediyordu.

Haley, “Bravo!” diyerek ona bir çeyrek portakal attı.

“Şimdi de romatizmalı yaşlı Cudjoe Amca gibi yürü Jim,” dedi efendisi.

Bir anda çocuğun esnek kol ve bacaklarının biçimi bozuldu, sırtı kamburlaşıverdi; elinde efendisinin bastonuyla odanın içinde topallayarak dolaşmaya başladı, çocuğun yüzü sıkıntıyla kırıkmıştı, yaşlı bir adam gibi sağa sola tükürüyordu. İki beyefendi yüksek sesle kahkahalar attı.

“Şimdi de Jim,” dedi efendisi, “ihtiyar Elder Robbins’in nasıl ilahi okuduğunu göster.”

Çocuk tombul yüzünü biraz uzatıp ağırbaşlılıkla burnundan, pes perdeden bir ilahi koyverdi.

“Yaşa! Bravo! Ne çocuk ama!” dedi Haley. “Müthiş bir ufaklık bu.” Ansızın elini Mr. Shelby’nin omzuna vurdu. “Bak ne diyeceğim, şunu at ortaya, ben de işi bitireyim. Hadi canım, en doğru çözüm bu değilse nedir!”

O anda kapı usulca açıldı, yirmi beşlerinde genç bir melez kadın odaya girdi.

Çocuğun annesi olduğunu anlamak için bir bakış yeterliydi. Aynı uzun kirpikli iri, koyu renk, güzel gözler, aynı dalgalı ipeksi saçlar. Yabancı bir adamın, dosdoğru üzerine dikilen gözlerinde, gizlemediği bir hayranlık görünce, esmer tenli yanağının pembesi koyulaştı. Giysisi üstüne güzelce oturuyor, biçimli bedenini ortaya çıkarıyordu; iyi bir dişiyi bir bakışta ayırt etmekte usta olan tüccarın gözünden kaçmamıştı narin elleri, biçimli ayakları, ince bilekleri. Kadın duraksadı, ne diyeceğini bilemeyerek efendisine baktı.

“Eee, Eliza?”

“Harry’yi arıyordum efendim,” dediği anda çocuk bir sıçrayışta ona koştu, nazının geçtiğini gösterircesine kadının etekliğinin kıvrımları arasına sokuldu.

Mr. Shelby, “İyi ya, al götür öyleyse,” dediği anda da kadın, çocuğu kucacağına alarak çabucak çekildi.

Tüccar hayranlıkla Mr. Shelby’ye dönerken, “Yumurtaya can veren Tanrı’m!” dedi. “Mal diye buna derim işte! New Orleans’ta böyle bir kadından her zaman servet kazanırsınız. Tırnağı etmeyecek dişilerin binden fazla ettiğini gördüm.”

Mr. Shelby kuru bir sesle, “Ben servetimi onunla yapmak istemiyorum,” dedi ve konuşmayı değiştirmek için bir şişe şarap açıp konuğuna ne düşündüğünü sordu.

“Mükemmel bayım, birinci kalite!” dedi tüccar, sonra da dönerek elini teklifsizce Mr. Shelby’nin omzuna vurdu.

“Ee, peki kızı nasıl satacaksınız? Ona ne fiyat vereceğim, siz ne isteyeceksiniz?”

“Mr. Haley, o satılık değil,” dedi Shelby. “Ağırlığınca altın verseniz karım ondan ayrılmaz.”

“Aman canım, kadınlar hep bu tür şeyler söyler, he-

sap bilmezler de ondan. Onlara ağırlığınca altının ne kadar kol saati, tüy t s, incik boncuk alabileceğini söyleyin de bakın, bence böyle bir Şey durumu deęiŐtirir.”

“Bakın Haley, bunun sözünü bile etmeyelim; hayır diyorsam hayır demek istiyorumdur,” dedi Shelby kararlılıkla.

“Eh,  yleyse çocuğu alayım,” dedi tüccar, “onun için iyi bir ödeme yaparım.”

“O çocuğu ne yapacaksınız Tanrı aŐkına?”

“Bu iŐe yeni giren bir arkadaŐım var, yakıŐıklı çocukları bu pazarda satmak için yetiŐtirmek istiyor. Yalnızca çekici olanları alıp uŐak falan olmaları için iyi para verebilecek zenginlere satacak. Őu sizin kocaman konaklarınıza uyar, kapıyı açacak, eğilip bekleyecek güzel bir oğlan. İyi para ederler, hele Őu sizin k c k Őeytan gibi hem komik hem de müziğe yatkın biri olursa... O  ocuk bir harika.”

Mr. Shelby düşünceli bir tavırla, “Satmamayı yeğlerim,” dedi. Sonra da, “Sorun Őu efendim, ben vicdan sahibi bir adamım, çocuğu annesinden ayırmaktan nefret ederim,” diye ekledi.

“Ya,  yle mi? Himm, evet, o tür bir duygu yani. Çok iyi anlıyorum. Bazen kadınlarla başa çıkmak zorunda kalmak çok tatsız olabilir. Ben de hep o  ığlıklardan,  ırpınıŐlardan nefret etmiŐimdir. *Müthiş* can sıkıcı olabilirler ama ben bu işi yaptığıma göre bu tür Őeylerden de ka ınabiliyorum. Şimdi, kadını bir günlüğüne ya da bir haftalığına uzaklaŐtırırsanız her Şey sessiz sedasız olup biter, yani o eve gelmeden demek istiyorum. Karınızın çenesini kapatmak için de, ona bir küpe, yeni bir giysi ya da birkaç eŐya meŐya alıverirsiniz artık.”

“Ne yazık ki olmaz!”

“Pekâlâ da, olur! Bu yaratıklar beyazlar gibi değildir, her Őeyi  abuk atlatırlar, yeter ki siz idare etmesini bilin.” Sonra da i ten, sır verir bir tavır takınarak, “Derler ki, bu

tür alışverişler duyguları nasırlaştırırmış ama ben hiç de öyle düşünmüyorum. Püf noktaları ne biliyor musunuz, ben işi başkaları gibi yürütmem. Kadınların kollarından çocuklarını çekip satanları gördüm, kadın da deli gibi çılgınlıklar atar elbet. İşte bu çok kötü bir politika, mala zarar verir, bazen hizmet bile edemeyecek kadar sağlıksızlaşırlar. Bir keresinde New Orleans'ta gerçekten çok güzel bir kız tanıdım, bu tür davranışlardan çok zarar görmüştü. Onu satın alan, çocuğunu istememiş, kadın da kanı tepesine çıkınca epey bir sorun yaratmıştı. Çocuğu sınımsız kucaklayıp çok kötü şeyler söylemişti. Söylediklerini düşündükçe hâlâ kanım donar; çocuğu alıp kadını da hapsettiler, bir hafta sonra da öldü. Bu düpedüz ziyan efendim, yani bin doları ziyan etmek, doğru düzgün bir iş yapmasını beceremedikleri için... *Benim* deneyimlerim insancıldır efendim."

Tüccar iskemlesinde arkasına yaslandı, dediğim dediğim bir tavırla kollarını kavuşturdu, kendini oradaki en yetkili kişi gördüğüne hiç kuşku yoktu.

Konu beyefendinin çok ilgisini çekmiş olmalıydı, Mr. Shelby düşünceli bir tavırla portakal soyarken Haley biraz daha çekinerek ama gerçeğin gücü onu birkaç söz daha söylemeye itiyormuşçasına yeniden başladı:

"İnsanın kendini övmesi pek hoş kaçmıyor ama yalnızca gerçek olduğu için söylüyorum. İnanıyorum ki gelenlerin içinde en iyileri benim getirdiklerimdi, en azından bana söylenen buydu ve birinde neyse yüz olayda da aynıydı, hepsi de iyi durumda, tıvbul ve güzeldi. Herkes gibi ben de bir-iki fire verdim elbette. Ben bunu yönetim tarzıma bağılıyorum efendim ve insancılık *benim* idareciliğimin doğasıdır diyorum."

Ne diyeceğini bilemeyen Mr. Shelby, "Çok iyi," dedi.

"Bu görüşlerim için bana güldüler, beni kenara çekip konuştular. Mallarım ucuz da sıradan da değildi ama ben

onları destekledim, onlara güvendim, onlar da bende kaldıkları süre için ‘geçiş bedelini’ ödedi.”

Tüccar kendi şakasına kahkahayla güldü.

İnsanın bir yönünün böylesine açığa çıkışında öyle etkileyici ve değişik bir şey vardı ki, Mr. Shelby de gülmeden edemedi. Belki siz de gülüyorsunuzdur sevgili okur ama biliyorsunuz ki insancılık çok değişik biçimlerde kendini gösteriyor, insanlarınsa yapacakları ve söyleyecekleri garipliklerin sonu yok.

Mr. Shelby’nin gülmesi tüccarı yüreklendirdi.

“Garip geliyor ama bunu insanların kafasına asla sokamadım. Natchez’deki eski ortağım Tom Loker akıllı bir adamdı ama zenciler söz konusu oldu mu, şeytana dönerdi, yani ilke söz konusu olduğunda demek istiyorum, karşısındaki ondan daha iyi bir herif bile olsa, ekmeğini asla bölüşmezdi; yani *düzeni* oydu efendim. Tom’a dedim ki, ‘Kızlar ağlarken neden bir de kafalarına vurup evire çevire dövüyorsun? Bu berbat bir şey, üstelik yararı da yok! Ağlamalarının bir zararı yok, zaten bu huydur, huy dediğin de böyle patlak vermezse başka türlü verir. Ayrıca Tom, bu senin kızlarının güzelliğini bozuyor, hastalanıyor, üzülüp kendilerini kötü hissediyorlar, çirkinleştikleri bile oluyor, özellikle daha açık tenliler... Tüm bunlar kötü, onları da bitiriyor. Neden gönüllerini alıp tatlı tatlı konuşmuyorsun? Önlerine atıveren bir nebze sevecenlik senin itip kakmandan çok daha fazla iş görür, hem de daha çok para eder. Para etmeleri buna bağlı.’ Ama Tom’un bir türlü kafasına girmezdi, benimkilerden pek çoğunu öyle bozdu ki kafalı biri olmasına karşın ondan ayrılmak zorunda kaldım ve gördüğümüz gibi dürlülikle işimi sürdürüyorum.”

Mr. Shelby, “Yani iş yönteminizi Tom Loker’inkinden daha mı insafli buluyorsunuz?” diye sordu.

“Ama elbette efendim, böyle diyebiliriz. Küçüklerin

satılması gibi tatsız durumlarda biraz daha dikkatli olurum – kadınları ortalıktan azıcık uzaklaştırırım. Gözden irak olan gönülden de irak olurmuş, değil mi efendim? İş tertemiz görülüp artık yapılacak bir şey kalmadığında çaresiz alışırlar. Bunlar karılarıyla çocuklarını korumaları öğretilerek yetiştirilmiş beyazlar değil ki... Zenciler bu işler için yetiştirilmiştir, beklentileri beyazlarınkilere benzemez, bu nedenle de böylesi sorunlar kolayca çözülür.”

“Ne yazık ki benimkiler bu işler için yetiştirilmemiş öyleyse,” dedi Mr. Shelby.

“Olabilir. Siz Kentucky’liler zencilerinizi şımartırsınız. Onlara iyi davranmak istersiniz ama gerçek iyilik o değildir. Şimdi bakın, dünyanın dört bir yanında becerilmiş, itilip kakılmış sonra da Tom, Dick ya da Tanrı bilir kime satılmış bir zenciye ilke ve umut aşılama iyilik değildir. O zaman itilip kakılmak ona çok daha zor gelecektir. İzninizle şunu da söyleyeceğim: Tarla işçisi zencilerinizin onlardan beklendiği gibi şarkı söyleyerek çalıştıkları bir yerde, sizin öbür zenciler kesilmiş ağaç gibi orta yerde kalakalır. Herkes doğal olarak kendi aklını beğenir Mr. Shelby; ben de zencileri tam onların layık olduğu biçimde yönettiğime inanıyorum.”

Mr. Shelby huysuz biri olduğunu gösterircesine hafif bir omuz silkişiyle, “İnsanın kendinden hoşnut olması mutluluk verici,” dedi.

Her birinin kendi durumunu değerlendirdiği bir suskunluktan sonra Haley, “Eee?” dedi. “Ne diyorsunuz?”

“Bu işi düşünüp karımla konuşacağım,” dedi Mr. Shelby. “Bu arada Haley, dediğiniz gibi işin sessiz sedasız yürümesini istiyorsanız, bu çevrede duyurmasanız iyi edersiniz. Erkekler duyarsa, öbürleri de duyar, o zaman da sessiz bir iş olmaktan çıkacağından hiç kuşkunuz olmasın.”

Adam kalkıp paltosunu giyerken, “Aa, elbette, ne de-

mek, elbette ama bakın ne diyeceğim, müthiş acelem var, ne yapacağımı olabilecek en kısa sürede bilmek istiyorum,” dedi.

Mr. Shelby, “Bu akşam altıyla yedi arasında arayıp yanıtımı öğrenin,” dedi.

Tüccar eğildi ve çıkıp gitti. Kapı usulca kapanırken Shelby kendi kendine, “Şu herifi o arsız kendine güveniy-le birlikte bir tekmede merdivenlerden atabilmeyi ne kadar isterdim ama üstünlüğün onda olduğunu biliyor. Biri çıkıp da Tom’u şu Güneyli rezil tüccarlardan birine satacağımı söyleseydi ona, ‘O köpek mi ki böyle bir şey yapayım?’ derdim. Şimdiyse görebildiğim kadarıyla başka çare yok. Eliza, hem de çocuğuyla birlikte! Karımla başımın epey ağrıyacağını biliyorum, hem bunun için hem de Tom için... Borcumu ödemek için çok büyük bir bedel, Aman Tanrı’m! Herif üstünlüğünü görünce bastırıyor,” diye söylendi.

Köleliğin belki de en ılımlı biçimi Kentucky’deydi. Daha Güney’deki iş mevsimlerinde görülen telaşla baskının yaşanmadığı Kentucky’de durmadan zenginleşen dingin doğa, zencileri daha sağlıklı ve akıllı kılıyordu. Bu arada hızlı kazanç umarsızla korumasızı karşı karşıya bırakmıyor, kırılğan insan doğasını hep ezip geçmiş olan katı yürekliliğe gerek bile kalmadan durmadan artan parası da efendiyi mutlu ediyordu.

Buradaki konakları ziyaret edenler, bazı hanımefendilerle beyefendilerin kölelerini iyi niyetle nasıl şımarttıklarını, onların da yürek sızlatan bağılılıklarını gördüklerinde ataerkil kurumun eski şiirsel efsanelerini düşleyebilirler ama bu sahnenin üstüne, tam tepesine uğursuz bir gölge tünemiştir.

Yasanın gölgesi. Yasa tüm bu çarpan yürekleri ve yavaşayan duyguları efendinin malı, bir nesne gibi gördüğü sürece, iyi yürekli efendi iflas eder etmez (ya da ölür öl-

mez) korunan, yüz verilen bu yaşamların, umutsuz bir acıya ve ezaya dönüşmesi işten bile değildir. Yani, en iyi işleyen kölelik düzeninde bile bunu güzel ya da istenir kılmak olanaksızdır.

Mr. Shelby iyi huylu, orta kıratıda bir adamdı. Çevresindekilere kendini pek yormayan bir hoşgörü gösterdiğinden konağındaki zencilerin rahatını bozacak bir aksaklık da olmamıştı. Ancak maddi durumu sıkışık da gerekli önlemleri almayınca eli kolu bağlanmış, parasının büyük bölümünün geleceği Haley'in eline düşmüştü. Bu küçük bilgi önceki konuşmanın anahtarıdır.

Şimdi de Eliza'nın kapıya giderken duyabildiği kadarıyla bu köle tüccarı efendisine biri için teklifte bulunuyordu.

Kapıda durup dinlemesinin bir sakıncası yoktu ama tam o sırada hanımı çağırınca aceleyle uzaklaşması gerekmişti. Yine de o yabancı adamın oğlu için bir öneri yaptığını duyacak kadar zaman olmuştu, yanılmış olabilir miydi? Yüreği öyle hızlı atıyordu ki, şişmiş gibi geldi, elinde olmaksızın çocuğa öyle bir sarılış sarıldı ki, küçük oğlucuk başını kaldırıp ona şaşkınlıkla baktı.

Eliza su ibriğiyle sehpayı devirip hanımının istediği ipek giysi yerine uyurgezer gibi geceliği uzatınca Mrs. Shelby, "Eliza, kız neyin var bugün senin?" diye sordu.

"Ah hanımım, hanımım!" diye gözlerini kaldırarak bağırdı Eliza, ardından da gözyaşlarına boğulup bir iskemleye yığıldığı gibi hüngür hüngür ağlamaya başladı.

"Ne oldu Eliza çocuğum? Neyin var?"

"Ah hanımım, hanımım! Salonda bir tüccar var, beyefendiyle konuşuyor, onu duydum!"

"Ee, ne olmuş yani şaşkın çocuk? Varsa var..."

"Ah hanımım, efendi, Harry'mi satar mı sizce?" Zavallı kadın kendini koltuğa atmış, hıçkırıklarla çırpınıyordu.

Tom Amca'nın Kulübesi hem dünya edebiyatının klasiklerinden biridir hem de yarattığı toplumsal ve siyasi fırtınalarla ABD tarihine damgasını vurmuş bir romandır. Amerikan toplumunun kölelik konusundaki utanç verici tutumunu acımasızca yargılayan ve siyahların yaşadıkları acıları ayrıntılarıyla gözler önüne seren yapıt 1852'de yayımlandığında büyük tepki almıştı. Amerika'da kölelik kurumunun kaldırılmasında büyük rolü olduğu söylenen bu kitap köleliğin korkunçluğunu, ahlaki ve dini açıdan yanlışlığını, özgürlüğü elinden alınmış insanın çaresizliğini dile getirir.

Yazıldığı dönemin koşulları içinde değerlendirilmesi gereken romanda yazar, köleliği beyazların sorunu olarak ele almış, kölelerin çektiklerini ön planda tutmuş, Tom Amca başta olmak üzere bütün zencileri ahlaklı, yumuşak huylu, inançla donatılmış kişiler olarak yansıtmıştır.

#dünyaklasikleri #amerikanklasikleri #amerikantoplumu #kölelik
#başkaldırı #özgürlük

Kapak resmi Henry Ossawa Tanner

 can roman

@cansayinlari.com twitter.com/cansayinlari facebook.com/cansayinlari

ISSN 176-175-07-4061-1

9 789750 740619